

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ:

ŞİMDİKİ ZAMANI ÖĞRETME TEKNİĞİ

Ali ŞEYLAN*

Özet

Yabancılara Türkçe öğretiminde, beş temel becerinin geliştirilmesine yardımcı olmak üzere eş zamanlı olarak dil bilgisi öğretilmelidir. Bu makalede, yabancılara Türkçe öğretiminin A1 (Başlangıç 1) seviyesinde, öğrenilmesi gereken ilk zaman olduğuna inandığımız şimdiki zamanın en kolay ve en anlaşılır biçimde öğretilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, yabancı dil olarak Türkçe, şimdiki zaman.

Abstract:

In “Turkish For Foreigners” courses, a grammar component should be included in addition to teaching and developing five skills, namely speaking, listening, reading and writing. In this study, our aim is to illustrate the simplest and the easiest method to teach the present continuous tense, which we believe to be the first tense to be thought at CEF (Common European Framework) A1 level.

Key Words: Turkish, Turkish as a foreign language, present continuous.

* Yrd. Doç. Dr. Beykent Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

1. GİRİŞ

Dünyanın en eski, en köklü dilleri arasında gösterilen, en büyük beşinci dil olarak kabul edilen Türkçenin çağdaş metotlarla yabancı dil olarak öğretimi, tarihçesi pek de uzun olmayan bir konudur.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda yazılmış ilk kitabın Kaşgarlı

Mahmut'un ünlü eseri Divânü Lügati't-Türk olduğu kabul edilmektedir. 1072 yılında, Araplara Türkçe öğretmek üzere kaleme alınan eserin ön sözünde, Türklerin büyük bir ulus olduğu belirtilmiş, Araplara Türklerle iyi geçinmeleri ve Türkçeyi öğrenmeleri tavsiye edilmiş, bunun onlara pek çok yarar sağlayacağı vurgulanmıştır. Ancak, Kaşgarlı Mahmut'tan sonraki dönemlerde tam aksi bir süreç yaşanmış, Türk âlimlerin çoğu, Arapçayı ve Farsçayı Türklere öğretmek için çabalamışlardır. Türkçeye hak ettiği değerin verilmediği açıkça görülen bu süreçte Türkçe doğal olarak geri planda kalmış, buna karşın, XIII. yüzyıldan itibaren, doğuda Arapça din ve bilim dili, Farsça ise edebiyat ve yazışma dili olmuştur. Kaşgarlı'dan 1800'lü yılların ortalarına kadar olan dönem incelendiğinde, Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda yazılan eser sayısının pek de fazla olmadığı görülmektedir. Sekiz yüz yılı aşkın bir zamanı kapsayan bu dönemde adı anılmaya değer eserlerden biri Çağatay şairi Ali Şir Nevâî'nin XV. yüz yılın ikinci yarısında yazdığı Muhâkemetü'l-Lugateyn adlı eseridir. Nevâî, bu eserinde Türkçenin Farsçadan daha güzel ve daha üstün bir dil olduğunu açıklamıştır. Araştırmalar, Kıpçak Türkçesi döneminin, yabancılara Türkçe öğretiminin en fazla önem kazandığı ve Türkçenin saygınlığının doruğa ulaştığı dönem olduğunu ortaya koymuştur. "1250-1517 yılları arasında hüküm süren Memlûk Devleti'nde Türk sultanlarının devleti yönetmesi nedeniyle Türk diline karşı ilgi artmıştır. Bu ilgi Araplara Türkçeyi öğretmeyi amaçlayan kitapların yazılmasına neden olmuştur. Codex Cumanicus, Kitâbü Bulgati'l-Müşak Fi Lugâti't-Türk ve'l-Kıfçak, Kitâb-ı Mecmû-i Tercümân-ı

Türkî ve Acemî ve Mugalî, El-Kavaninü'l-Külliyeye Li Zabti'l- Lügati't- Türkiyye, Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lugâti't-Türkiyye, Kitabü'l-İdrâk Li-lisânü'l-Etrak, Kıpçak Türkçesi döneminin yabancılara Türkçe öğretmeyi amaçlayan eserleridir.” (Bayraktar, 2011, s.2).

1850’li yıllardan itibaren yabancılara Türkçe öğretmek üzere yazılmış kitapların pek çoğunun ise yabancılar tarafından kaleme alındığı bilinmektedir. Son yıllarda siyasal, ekonomik, sosyal değişim ve gelişimler, Türkiye’ye ve Türkçeye ilgiyi arttırmış, tüm bunlara paralel olarak da bir takım kurslar açılmış, Türkçe öğreten kitaplar yazılmıştır. Ayrıca, başta Almanya, Fransa, İngiltere, Amerika olmak üzere pek çok ülkede, üniversitelere bağlı enstitüler ve araştırma merkezlerinde Türkçe öğretilmekte ve Türk dili çalışmaları yürütülmektedir. Örneğin İngiltere’de London Üniversitesi Turkish Studies SOAS (Turkish Studies School Of Oriental and African Studies), Oxford Üniversitesi The Oriental Institute ve Durham Üniversitesi Centre for Turkish Studies bunlardan bir kaçıdır. (Tekcan, 2000, s.185-194).

Yabancı dil öğretimi sorunu, esasında bir yöntem sorunudur. Öğretimde en üst düzeyde başarı sağlamanın yolu, öncelikle hedef dilin öğretiminde izlenecek yöntem ya da yöntemlerden ve bunlara uygun öğretim tekniklerinden geçmektedir. Bugün, kırkı aşığı söylenen yabancı dil öğretim yöntemlerinin Avrupalı ve Türk uzmanlar tarafından benimseneni şöylece sıralanabilir (Demirel, 1999, s.37-63):

1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)
2. Düzvarım Yöntemi (The Direct Method)
3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method)
4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Cognitive-Code Approach)
5. Doğal Yöntem (The Natural Method)
6. İletişimci Yaklaşım ya da İletişimsel Yöntem (Communicative Approach):

7. Seçmeli ya da Seçmecî Yöntem (Eclectic Method) (Demirel, 1999, s.60).

Bu metotların dışında, günümüzde özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde yaygın olarak kullanılan başka yöntemler de vardır:

1. G. Lazonov'un Telkin Yöntemi (Suggestology/ Suggestopedia)
2. Gurran'ın Grupla Dil Öğretimi Yöntemi (Community Language Learning)
3. Cattegno'nun Sessizlik Yöntemi (The Silent Way)
4. Asher'in Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response)

Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan ilk Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER), 'Sentezci Yöntem' adı altında bir öğretim yöntemi geliştirmiştir. "Yabancı dil öğretimi konusunda ortaya atılan tüm kuramlar, artık pek çok yerde uygulanmış, her kuramın geçerlik derecesi az çok anlaşılmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de izlenecek en iyi yol, denenerek iyi yönleri kanıtlanmış yöntemlerin yararlı yönlerini alarak yeni bir sentez yapmaktır. İşte TÖMER yöntemi, böyle bir düşünceden yola çıkarak, sekiz yıllık bir uygulama döneminden sonra temel ilke ve prensiplerine ulaşmış, öğretimdeki başarısıyla yurt içinde ve yurt dışında kendini kabul ettirmiştir." (Hengirmen, 1995, s.24).

İlk bakışta seçmecî yöntemle büyük benzerlikler gösteren sentezci yöntemin en önemli farkı, yöntem ve tekniklerin Türkçenin yapısına uygun olarak geliştirilmiş olmasıdır. Biz de, üniversitede yabancılara Türkçe öğretiminde seçmecî yöntemin yanı sıra TÖMER'de uygulanan yöntemden ve bu yöntemin temel ilkelerinden yararlanmaktayız.

Bugün, gelişmiş ülkelerde yabancı dil öğretimi ile ilgili yapılan araştırmalar ve uygulanmakta olan pek çok proje, öğretim metodu, çeşitli iş birliği vb. çalışmalar Türkiye'de de takip edilmektedir. Nitekim ülkemiz, Avrupa'da ortak eğitim uygulamalarını öngören Socrates Projesi'ne 24 Ocak 2000 tarihinde 253/2000/EC sayılı Avrupa Konseyi kararıyla katılmıştır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerindeki yabancı dil öğretim uygulamaları ülkemizde de

benimsenmiştir. Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi, Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü'nce belirlenen eğitim politikalarına göre yapılmaktadır. Avrupa'da, ortak bir yabancı dil öğretim programı ve yabancı dil öğretiminde ortak bir standart, ortak ölçütler ve buna dayalı bir araç geliştirmeyi amaçlayan Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (The Common European Framework of Reference for Languages)'nı oluşturmuştur. Bugün tüm Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi bu çerçeve programa dayalı olarak gerçekleştirilmektedir.¹

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADÖÇ), yabancı dil öğretimi ve öğrenme düzeyleri için bir göstergeler tablosunu ve geçerliliği onaylanmış dil yeterliliği ölçütlerini içerir. ADÖÇ'ün temel amacı, yabancı dil öğretimini üç temel felsefeye dayandırmaktadır. Bunlar; Öğrenen Özerkliği, Kendini Değerlendirme ve Kültürel Çeşitlilik olarak sıralanabilir. Bu üç temel felsefeye dayalı olarak ayrıca, üç ana bölümden oluşan Avrupa Dil Portfolyosu (European Language Portfolio) geliştirilmiş, ADÖÇ'ün felsefesinin tüm ülkelerde aynı biçimde hayata geçirilmesi ve uygulamalara ortak bir standart getirilmesi somut biçimde sağlanmaya çalışılmıştır.

ADP, ADÖÇ'na dayalı bir değerlendirme sistemidir. Bu değerlendirme sistemi, Dinleme, Okuma, Üretimsel Konuşma, Karşılıklı Konuşma ve Yazma becerilerine dayalı, A1, A2 (Başlangıç Düzeyi), B1, B2 (Orta Düzey) ve C1, C2 (İleri Düzey) düzeyleri olarak belirlenmiştir.

A1 (Başlangıç 1) düzeyinde, beş temel becerinin hangi seviyede öğretilebildiği şöylece belirlenmiştir:

Dinleme

¹ <http://adp.meb.gov.tr/nedir.php>, 09.08.2012.

Benimle, ailemle ve yakın çevremle ilgili tanıdık sözcükleri ve çok temel kalıpları, yavaş ve net konuşulduğunda anlayabilirim.

Okuma

Katalog, duyuru ya da afiş gibi yazılı metinlerdeki bildik adları, sözcükleri ve çok basit tümceleri anlayabilirim.

Karşılıklı Konuşma

Karşımdaki kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinelemesi ve söylemek istediklerimi oluşturmada bana yardımcı olması koşuluyla, basit yoldan iletişim kurabilirim. O anki gereksinime ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve cevap verebilirim.

Sözlü Anlatım

Yaşadığım yeri ve tanıdığım insanları betimlemek için basit kalıpları ve tümceleri kullanabilirim.

Yazılı Anlatım

Kısa ve basit tümcelerle kartpostal yazabilirim. Örneğin; tatil kartpostalıyla selam göndermek gibi. Kişisel bilgi içeren formları doldurabilirim Örneğin; telefon kayıt formuna isim, uyruk ve adres yazmak gibi. (Mirici, s.161-166).

Dil öğretimi ile ilgili yapılan son çalışmalarda genel olarak şöyle bir yargı mevcuttur: Dil en gelişmiş iletişim aracıdır, o halde dil öğretimi bu çerçevede değerlendirilmelidir. Buna göre, dört temel beceri olarak gösterilen okuma, dinleme, yazma ve konuşma için ayrıca dil bilgisi öğretmeye gerek yoktur. Ancak biz bu yaklaşımın en azından Türkçe için çok da gerçekçi ve başarılı sonuçlar doğurabilecek etkinlikte olmadığını düşünüyoruz. Zira Türk

dilbilimciler ve Türkçe öğrenen yabancılar, Türkçenin son derece sistematik ve matematiksel bir dil olduğunu belirtirler. Dolayısıyla dil bilgisi mutlaka öğretilmelidir.

A1 (Başlangıç 1) düzeyinde, beş temel becerinin öğrenme seviyelerine bakıldığında şimdiki zamanın ağırlıklı olarak kullanıldığı görülür. Örneğin; Ankara Üniversitesi TÖMER'in yeni ders kitabı serisinin ilki olan Yeni Hitit A1-A2 Temel adlı kitabın 2. ünitesinde şimdiki zaman öğretilmektedir. (Yeni Hitit A1-A2 Temel, s.20-24).

Türkçe öğretiminde öncelikle hangi zamanın ya da kipin öğretilmesi daha uygundur sorusu çerçevesinde uygulamalar, tartışmalar yapılmış ve ilk zamanlarda genellikle İngilizce'deki gibi geniş zamanla öğretime başlanmıştır. Bu konuda yazılmış kitaplardan bazıları ise emir kipini, öğretilmesi gereken ilk konu olarak seçmişlerdir. Biz, on sekiz yıllık deneyimlerimizden yola çıkarak şimdiki zamanın öğretilmesinin isabetli bir seçim olduğu sonucuna ulaştık. Şimdiki zamanı öğrenen kişi, hem şimdi hem gelecek, hem geniş hem de geçmiş zaman anlamlı cümleler kurabilir:

- Ben, şimdi kitap okuyorum. (Şimdiki zaman),
- Ben, futbolu seviyorum. (Geniş zaman fonksiyonu),
- O, Amerika'dan geliyor. (Geçmiş zaman fonksiyonu),
- Yarın Ankara'ya gidiyorum. (Gelecek zaman fonksiyonu).

Şimdiki zamanla başlamak, öğretim tekniği bakımından da önemlidir. Öğretim tekniklerinde, öğrencilerin görüp duyduklarının %80'ini akıllarında tuttukları ispatlanmıştır. Öğretmen, dersi anlatırken mutlaka jest ve mimiklerden, sınıf içi materyallerden yararlanmalı, her bilgiyi dramatize etme yoluyla da aktarmayı tercih etmelidir. Şimdiki zaman, diğer basit zamanlara oranla, göstererek anlatmaya daha uygun bir zamandır. Örneğin bir kitabı açıp bir iki satır okuduktan sonra, "Ben, şimdi kitap okuyorum.", öğrencilerden birine uyuyormuş gibi

yaptırdıktan sonra, “John, şimdi uyuyor.”; yine bir öğrenciyle yapılacak kısa bir Türkçe diyalogdan sonra, “Biz, şimdi Türkçe konuşuyoruz.” gibi uygulamaların anlamada ve öğrenmede başarı sağladığı, sınıf içi uygulamalardan görülmüştür.

Tanışma dâhil, öğretimin hiçbir aşamasında herhangi bir araç dil kullanmamaya özen gösterilmelidir. Bir kaç ülkeden öğrencinin toplandığı sınıf ortamında Türkçeyi bir araç dille (İngilizce, Fransızca, Almanca v.s.) öğretmenin çeşitli sakıncalar doğurduğu, bu türden bir anlatımın modern dil öğretim tekniklerine pek uygun olmadığı, öğrenciyi anlamsız bir ezberciliğe ve tembelliğe ittiği saptanmıştır. Ayrıca her sınıfta, kullanılan araç dilini bilmeyen bir ya da birden çok öğrencinin olma olasılığı da daima göz önünde bulundurulmalıdır.

Şimdiki zamanın öğretilmesine kadar geçen sürede öğrenciler tanışmayı, Türk alfabesini, ne ve kim, nerede sorularını, basit soru kalıplarını (Bu bir kitap mı? Şu bir telefon mu? İstanbul güzel mi? gibi) öğrenmiş oluyolar. Bunlardan sonra şimdiki zamanın öğretilmesine geçilir.

Öğretmenin derse mutlaka önceden hazırlanması gerekmektedir. Eğer söyleyeceği ya da tahtaya yazacağı ilk cümle örneğin “Ben, sinemaya gidiyorum.”veya “Bebek, ağlıyor.” olursa, fiillerle henüz tanışmaya başlayan öğrenciler, en azından fiil köklerindeki değişiklikleri anlayamayacaklardır. Bu sebepten, her dil bilgisi konusunu bir sisteme dayandırarak anlatmakta, dolayısıyla dersten önce konuyu iyice planlanmakta yarar vardır.

2. ŞİMDİKİ ZAMAN FİİL ÇEKİMİ

2.1. Şimdiki Zamanın Olumlu (Pozitif) Fiil Çekimi

Şimdiki zamanda fiil çekiminin olumlusu şu şekilde formüle edilebilir:

	-iyor		<u>kişi</u>
	-iyor	→ -um (ben)	→ -uz (biz)
fiil ⊕	-uyor ⊕	→ -sun (sen)	→ -sunuz (siz)
	-üyor	→ ∅ (o)	→ -lar (onlar)
	-yor		

Olumlu çekim bu şekilde açıkça verildikten sonra, -yor ekinden önceki ünlülerin aslında birer yardımcı ses olduklarını göstermekte fayda vardır. Bilindiği gibi “-yor şimdiki zaman eki, yori- ‘yürümek’ fiilinin yori-r geniş zaman şekline çıkmıştır.” (Ergin, 2005, s.296). Eski Anadolu Türkçesi devresinde hep birleşik fiil şeklinde kullanılan ek, Osmanlı Türkçesi devresinde haploloji yolu ile eklenerek bugünkü durumunu almıştır.

			<u>kişi</u>
		→ -um (ben)	→ -uz (biz)
fiil ⊕	-(I)yori ⊕	→ -sun (sen)	→ -sunuz (siz)
		→ ∅ (o)	→ -lar (onlar)

Formülden hemen sonra mutlaka örnek çekimler ve cümleler yazılmalıdır.

-Ben Kadıköy'de oturuyorum.

-Siz şimdi Türkçe öğreniyorsunuz. vb.

Formülden de anlaşılacağı gibi şimdiki zamanın olumlu şekli kolayca öğretilir. Hangi fiilin, hangi ekle kullanılacağı da sistematik bir biçimde gösterilir. Türkçe, yapısı itibarıyla bir "ünlü (sesli)" dili olduğuna göre, dilin öğretiminde de ünlüler esas alınmalıdır.

Fiil çekimlerinde, ünsüzle biten fiilin her zaman son ünlüsüne bakılır. Buna göre:

Fiilin son ünlüsü -a- veya -ı- ise -ıyor

-e- veya -i- ise -iyor

-o- veya -u- ise -uyor

-ö- veya -ü- ise -üyor ekleri getirilir.

Ben çalış-ıyorum.

Sen gel-iyorsun.

O gül-üyor.

Biz konuş-uyoruz.

Siz çık-ıyorsunuz.

Onlar yap-ıyorlar. (Uygulamada her fiilin çekimi mutlaka tüm öğrencilere yaptırılmalıdır.)

Yukarıdaki formülde bir de -yor eki yer almaktadır. Eğer fiil bir ünlü ile bitiyorsa sadece

-yor eki gelir:

Ben uyu-yorum.

Sen oku-yorsun.

O üşü-yor.

Biz büyü-yoruz.

Siz tanı-yorsunuz.

Onlar taşı-yorlar.

Ancak, bugün Türkçede sonunda -a- ve -e- ünlüleri bulunan fiiller bu kuralın dışında kalmaktadır. Türkçede, artık ne konuşma dilinde ne de yazı dilinde -ayor-, -eyor- gibi bir söyleyiş vardır. (Banguoğlu, 1990, s.464) ² Şimdiki zamanın olumlu çekimlerinde -a- ve -e- ile biten fiillerde bu iki ünlü düşer, daha doğru bir söyleyişle değişir. Değişim ise şu şekilde gösterilebilir:

Fiilin sonunda bulunan -a- ve -e-'nin üzeri çizilir, bir önceki ünlüye bakılır. Eğer ünlü,

a veya ı ise → ı

e veya i ise → i

o veya u ise → u

ö veya ü ise → ü getirilir:

Ben ~~ağ~~ a-yorum. ⇒ Ben ağlıyorum.

Sen ~~din~~ e-yorsun. ⇒ Sen dinliyorsun.

² Banguoğlu, Türkçe'nin Grameri adlı kitabında bu çeşit fiilleri -ayor-, -eyor- olarak yazmış, şimdiki zaman kiplerini anlattığı bölümde de fiilleri şu şekilde örneklendirmiştir. "Peki, yarın başlıyorum.", "Sen de kızıp onu tersleyorsun." (s.464). TDK Yayınları, Ankara, 1990.

O ~~o~~yn a -yor. ⇒ O oynuyor.

Biz ~~söyl~~e -yoruz. ⇒ Biz söylüyoruz.

Siz ~~başl~~a -yorsunuz ⇒ Siz başlıyorsunuz.

Onlar ~~ist~~e yorlar. ⇒ Onlar istiyorlar.

Sonunda -e ünlüsü bulunan iki fiil ye- ve de-, bu kuralın içinde değerlendirilmelidir. Ancak ikisi de tek heceli, tek ünlülü olduklarından öğrencilere ye- fiilini yiyorum, de- fiilini de diyorum olarak ayrıca öğretilmelidir.

Türkçe'de -t ünsüzüyle biten bütün fiillerden yalnızca dördü istisnadır. Sadece bu dört fiilin olumlu ve olumlu soru çekimlerinde iki ünlü arasında -t- ⇒ -d- olur. Bu dört fiil: git-, tat-, et-³ ve gü-⁴tir.

Ben ~~gi~~t iyorum. ⇒ Ben gidiyorum.

Sen~~e~~t iyorsun. ⇒ Sen ediyorsun.

O ~~ta~~tıyor. ⇒ O tadıyor.

Biz ~~gü~~t üyoruz. ⇒ Biz güdüyoruz.

Etmek fiili, Türkçe'de birleşik fiil yapan oldukça işlek bir yardımcı fiildir. Ayrı yazılan etmek'li birleşiklerin yanı sıra (terk et-, mutlu et-, teşekkür et-, yemin et- v.b.), bitişik yazılan etmek'li fiiller de azımsanmayacak kadar çoktur: şükret-, bahset-, seyret-, mahvet-, hisset-, affet-, defet- v.b. Bu tür birleşik fiillerin, öğrencilerin Türkçe seviyesi geliştikçe adım adım öğretilmesi daha uygundur. Ancak, televizyon, sinema, spor

³ 'etmek' fiilinin bir yardımcı fiil olduğu mutlaka anlatılmalıdır.

müsabakalarının yaygınlığından dolayı temel söz varlığı içine giren *seyretmek* birleşik fiilin hemen öğretilmesinde yarar vardır.

2.2. Şimdiki Zamanın Olumsuz (Negatif) Fiil Çekimi

Öğrenci, olumsuz çekimle ilk kez karşılaştığından ekin dört şekli yazılmalı, yanına yay araçla ünlü uyumu gösterilebilir. Şimdiki zamanın olumsuzu şöyledir:

-mı-					
-mi-				<u>kişi</u>	
fiil ⊕	-mu-	(-mI)	⊕ -yor ⊕	ben → -um	biz → -uz
	-mü-			sen → -sun	siz → -sunuz
				o → ∅	onlar → -lar

- Ben hiç sigara içmiyorum.
- Siz sınıfta gürültü yapmıyorsunuz.

Türkçe’de olumsuzluk eki -ma ve -me’dir. Bütün zamanlarda ve kiplerde, fiilden sonra ünlü uyumuna göre bu eklerden biri getirilir. Sadece şimdiki zamanda, olumsuzluk eki, -mı-, -mi-, -mu-, -mü- görünümündedir. (Banguoğlu, s.465)⁴ Başlangıç seviyesinde Türkçe öğrenmekte olan öğrencilere “Türkçe’de -ayor ve -eyor yoktur.” kuralı hatırlatıldıktan sonra gerekli açıklama yapılı:

Eğer son ünlü;

⁴ Banguoğlu, şimdiki zaman olumsuzluk ekini -ma-, -me- olarak kullanmıştır: “Bilmeyorsan öğreneceksin.” a.g.e. (s. 465).

a veya ı ise → -mı-

e veya i ise → -mi-

o veya u ise → -mu-

ö veya ü ise → -mü- gelir:

Ben ~~ıç~~-m e yorum. ⇒ Ben içmiyorum. Sen ~~yap~~-m a yorsun. ⇒ Sen yapmıyorsunuz.

O ~~otur~~-m a yor. ⇒ O oturmuyor. Biz ~~yüz~~-m e yoruz. ⇒ Biz yüzmüyoruz.

Siz ~~çık~~-m a yorsunuz. ⇒ Siz çıkmıyorsunuz. Onlar ~~gel~~-m e yorlar. ⇒ Onlar gelmiyorlar.

Her bir kural öğretildikten sonra, bolca örnek cümleyle konunun pekiştirilmesi sağlanır.

-Ayşe kahvaltıda yumurta yiyor; ama ben hiç yemiyorum.

-Biz hiç televizyon seyretmiyoruz.

-Ben hiç sigara içmiyorum.

2.3. Şimdiki Zamanın Olumlu Soru Çekimi

Şimdiki zamanın olumlu soru çekimi şu şeklinin anlatımına geçmeden önce, eğer daha önce gösterilmemişse, 'Türkçede iki ünlü yan yana gelmez. Ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde araya -y- kaynaştırma ünsüzü girer.' kuralı öğretilmelidir:

ünlü ⊕ -y- ⊕ ünlü (vokal) (vokal)

sinema-y-a, tiyatro-y-a, Ankara'-y-ı, bahçe-y-e, Türkiye'-y-i gibi. Daha önce öğrendikleri *mi?*, *mi?*, *mu?*, *mü?* soru eklerinin daima ayrı yazıldığı kuralı bir kez daha hatırlatıldıktan sonra sistem formüle edilir:

-iyor			<u>kişi</u>
-iyor		→ -(y)um? (ben)	→ -(y)uz? (biz)
fiil ⊕ -uyor (-Iyor)	mu ⊕	→ -sun? (sen)	→ -sunuz? (siz)
-üyor		→ ∅ (o)	→ (onlar) *
-yor			

-Sen çay içiyor musun? -Siz hafta sonları sinemaya gidiyor musunuz?

* Türkçe'de çoğul üçüncü kişi soru şekli farklılık arz etmektedir:

		-iyor-	
		-iyor-	
fiil ⊕	-uyor- (-Iyor) ⊕	lar	mı?
		-üyor- - yor	

-Onlar okula gidiyorlar mı? -Onlar şimdi uyuyorlar mı?

2.4.Şimdiki Zamanın Olumsuz Soru Çekimi

-mı-	-yor		<u>kişi</u>
-mi-	-yor	→ -yum? (ben)	→ -yuz? (biz)

fiil ⊕	-mu- (-mI) ⊕	-yor	mu ⊕	→ -sun? (sen)	→ -sunuz? (siz)
	-mü-	-yor		→ ∅ (o)	→ (onlar) **

**Şimdiki zamanın olumlu soru şeklindeki kural, burada da geçerlidir.

Olumsuz sorunun cevaplarında genellikle yanlışlık yapılmaktadır.

-Biz, bugün parka gitmiyor muyuz? gibi bir sorunun cevapları İngilizce'den farklı olarak şöyledir:

-Evet, gitmiyoruz.

-Hayır, gidiyoruz

Şimdiki zamanın bütün bölümleri tek tek öğretildikten sonra, konunun pekiştirilmesi için dikte çalışması yapılır, karşılıklı soru cevaplarla telaffuz sorunları tespit edilip düzeltilir, okuma-anlama ve dinleme-anlama uygulanır, ev ödevi verilir. Her konudan sonra da mutlaka bir kompozisyon yazısı yazdırılır.

Türkçenin asıl şimdiki zaman eki olan *-makta / -mekte* şekli, hem Türkiye Türkçesinde kullanım alanı daraldığından hem de temel seviyedeki öğrenciler için zor olduğundan, bu kurda değil, orta Türkçe seviyesinde öğretilmelidir

3. SONUÇ

Dil öğretiminin çağdaş yöntemlerle öğreilmeye başladığı zamanlardan günümüze değin, dil bilgisinin öğretimi hep tartışma konusu olmuştur. Türkçe; kurallı, sistemli, kendisine özgü matematiksel mantığı olan bir dildir. Biz, beş temel becerinin geliştirilmesine yardımcı olmak üzere eş zamanlı olarak dilin bilgisi öğretildiğinde öğretim sürecinin daha başarılı ve daha hızlı olacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- BANGUOĞLU, Tahsin, (1990), *Türkçenin Grameri*, Ankara, TDK Yayını, s. 464-465.
- BAŞKAN, Özcan, (1969), *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler ve Çözümler*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını, s.14 ve sonrası.
- BAYRAKTAR, Nesrin, (2011), "Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi" http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/bayraktar_01.php Ç.Ü. Türkoloji Arşt. Merkezi, s.2.
- Dil Dergisi (Language Journal), (1996) A.Ü. TÖMER Yayını, Ankara, s.34.
- DEMİREL, Özcan, (1999), *İlköğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi*, İstanbul, M.E.B. s.37-63.
- ERGİN, Muharrem, (2005), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Yayınları, s.296.
- HENGİRMEN, Mehmet, (1995) *Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi*, Ankara, Engin Yayınları, s. 24.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu, (2009), *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*, Ankara, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, s.160-176.
- MİRİCİ, İ. H. (2000), "European Language Portfolio: A tool for a common language education policy in Europe". *Journal of Interdisciplinary Education*, 6 (1) s.161-166.
- TEKCAN, Münevver, (2000), "İngiltere'de Türk Dili Çalışmaları ve Araştırmaları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı 128, İstanbul, Ekim, s. 185-194.

TÜRK, Vahit (1999) “Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri”, Türk
Dünyası Araştırmaları, sayı 120, İstanbul, Haziran, s. 9-47.

Türkçe Öğreniyorum (Turkish Active) Temel Türkçe I-II, (2000) Komisyon. İst., s.10-29.

<http://adp.meb.gov.tr/nedir.php>, 09.08.2012.

